

PROVOCĂRILE PANDEMICE: TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE ȘI MOTIVAȚIA PENTRU ÎNVĂȚARE

Antoci Diana¹, Rădulescu Iuliana²

¹*Catedra Psihopedagogie și Educație preșcolară, Universitatea de Stat din Tiraspol, doctor, conferențiar universitar (MOLDOVA)*

²*Instituția de Învățământ EXCELSIS, învățător clasele primare; Universitatea de Stat din Tiraspol, masterandă la program de master Psihologie și Consilierea educațională (MOLDOVA)*

E-mailuri: antocid@yahoo.com¹, iuliana.radulescu@yahoo.com²

Abstract

The COVID-19 pandemic, which had an unprecedented impact on humanity and, in particular, on the entire education system around the world, provoked new reflections, positions, approaches, actions, etc. including in the Republic of Moldova. Educators being in self-isolation and in distance learning conditions are exposed to different psycho-emotional states that affect not only their general condition, but also their learning success. The purpose of this article is to identify information and communication technologies (ICT) that can be used in the online teaching-learning-assessment process to develop and maintain learning motivation in young school children. Particular attention requires a qualitative approach to the online teaching process, the objectives being to involve, motivate and support not only student in the educational process during the pandemic, but also teachers. The article addresses the concept of learning motivation from the perspective of student focusing and the need to know and explore the world around, examines various possibilities of using information and communication technologies for literacy, communication, collaboration, educational content creation, problem solving, safety.

Taking into account the challenges of the pandemic, the online teaching-learning-assessment process has become a real lifeline for the entire education system, and using of information and communication technology has become the main priority of the education system in Moldova, which ensures distance learning, maintains learning motivation, develops digital competences, forms personality.

Keywords: information and communication technologies (ICT), motivation, learning motivation, digital competences, online learning.

Rezumat

Pandemia COVID-19, care a avut un impact fără precedent asupra omenirii și, în special, asupra întregului sistem de educație din întreaga lume, a provocat noi reflexii, poziții, abordări, acțiuni etc.

inclusiv și în Republica Moldova. Educabilii fiind în autoizolare și în condiții de studiu la distanță sunt expuși diferitor stări psihoemoționale care afectează nu doar starea generală, dar și reușita lor de învățare. Scopul prezentului articol constituie identificarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC) care pot fi utilizate în cadrul procesului de predare-învățare-evaluare în regim online pentru a dezvolta și a menține motivația pentru învățare la copiii de vârstă școlară mica. O deosebită atenție necesită abordarea calitativă a procesului de predare online, obiectivele fiind de a implica, motiva și sprijini nu doar elevii în procesul educațional în perioada pandemică, dar și cadrele didactice. Articolul abordează conceptul de motivație pentru învățare din perspectiva centrării pe elev și pe nevoia de a cunoaște și a explora lumea înconjurătoare, examinează varii posibilități de utilizare a tehnologiilor informaționale și comunicaționale pentru alfabetizare, comunicare, colaborare, creare a conținuturilor educaționale, soluționare a problemelor, siguranță.

Ținând cont de provocările pandemiei, procesul de predare-învățare-evaluare în regim online a devenit un adevărat colac de salvare pentru întreg sistem de învățământ, iar utilizarea tehnologii informaționale și comunicaționale a devenit prioritatea de bază a sistemului de educație în Republica Moldova care asigură învățământul la distanță, menține motivația pentru învățare, dezvoltă competențe digitale, formează personalitatea.

Cuvinte cheie: tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC), motivație, motivație pentru învățare, competențe digitale

„Există trei lucruri de reținut despre educație. Prima este motivația. Al doilea este motivația. Al treilea este (ați ghicit) motivația”
(Terrel H. Bell, 1981–1985). [11]

Întroducere

Garabet Ibrăileanu zicea că „Timpul trece. Timpul nu trece niciodată, noi trecem prin timp” Într-adevăr trăim într-o societate a cărei evoluție este continuă și tot mai rapidă, însă care pe alocuri ne pune în situația de a ne confrunța cu diverse probleme și crize. Cu toate acestea unul dintre cele mai importante și prioritare domenii este și rămâne domeniul științelor educației. Acest domeniu are nevoie, la rândul său de o continuă formare pentru a putea face față provocărilor contemporane și a corespunde cerințelor actuale ale societății. De aici rezultă că în responsabilitatea domeniului educației este să pregătească copiii și tinerii pentru a se integra activ în viața socială și personală.

Ruxandra Manea, fondatorul „Educarium Kindergarten” și membru al generației Forbes 30 sub 30, scria pentru revista Forbes România: „Educația devine o oportunitate neașteptată de conectare a trio-ului profesor- părinte – elev, de reflecție asupra a ce este învățarea, de experimentare a unor noi moduri de a inspira învățarea și de regândire a sistemului educațional din perspectiva realității sec. XXI” [8].

Totuși situația de criză din primăvara anului 2020, provocată de pandemia COVID-19, a dezgolit problemele existente în societate, care cu siguranță și-a adus aportul la o schimbare a modului de gândire a oamenilor. În acest context, se simte o transformare radicală în cadrul sistemului educațional, pentru ai face pe educabili să devină mai conștienți, mai flexibili și mai bine pregătiți pentru surprizele sau provocările viitorului.

Pandemia COVID-19 a avut un impact fără precedent asupra tuturor nivelurilor de educație și învățare din întreaga lume. Sistemul educațional din Republica Moldova până în luna martie 2020 era mai puțin axată pe utilizarea platformelor educaționale digitale din motiv că cadrele didactice obișnuiau să activeze în cadrul predării directe. Situația pandemică, instaurată în primăvara anului curent, au pus cadrul didactic în dificultate de a activa din motivul nivelului scăzut al competențelor digitale, accesul limitat la platforme educaționale digitale, precum și a materialelor didactice care pot fi utilizate în mediul online. Totodată, și educabilii nu dispuneau de conexiune la rețeaua de internet, adrese electronice necesar pentru crearea contului pe o platformă digitală, nivelul scăzut al competențelor de a utiliza instrumentele digitale, de a accesa sau a plasa informația pe o platformă educațională, adeseori părintele, fiind intermediarul dintre cadrul didactic și educabil, care la rândul său nu posedă competențele digitale.

Predarea online vine cu o serie de provocări pentru copii și cadrele didactice: dificultăți tehnologice inevitabile, lipsa unei relații personale dintre profesori și copii, un control mai limitat al cadrului didactic asupra „atmosferei” din clasa virtuală, dificultăți de verificare

a nivelului de atenție al copiilor și o mulțime de alte detalii care apar pe parcurs, în funcție de elevi, materie și conținutul predat.

Sistemul Educațional din Republica Moldova fiind mai puțin pregătit pentru instruire online, totuși a reușit să reacționeze și acționeze rapid la criza pandemică anunțată. Multe instituții de învățământ general și superior au continuat procesul de predare-învățare-evaluare în regim online imediat după sistarea procesului educațional realizat față în față.

Tot Ruxandra Manea a menționat faptul că una din lecțiile cu care plecăm din această perioadă este că învățarea nu (mai) înseamnă predare-evaluare. Învățarea autentică nu depinde de curricula, de absențe și de note, ci de motivația pentru învățare, de conectarea cu profesorul sau la un grup, de sentimentul de contribuție și apreciere. Învățarea se construiește pe curiozitatea nativă a oamenilor și pe nevoia de a se simți utili și apreciați. Libertatea acestei perioade ne dă posibilitatea de a regândi ce este învățarea și de a testa noi moduri, de a inspira și încuraja învățarea autentică, pornind chiar de la interesele elevului, prin implicarea activă a elevului în ceea ce vrea (nu ceea ce trebuie) să învețe [8].

Pandemia COVID – 19 a provocat noi reflexii, poziții, abordări, acțiuni. Educabilii aflându-se în autoizolare și în condiții de studiu la distanță sunt expuși diferitor amenințări, cum ar fi: comunicarea insuficientă, socializarea scăzută, activitatea dinamică limitată, perturbarea regimului zilei, petrecerea timpului în exces în fața ecranelor, imposibilitatea de manifestare a stărilor afective ș.a. Toate aceste au favorizat apariția stărilor psihoemoționale negative ce au influențat nu doar starea generală a copiilor, dar și reușita lor școlară.

În contextul celor menționate mai sus, ne-am confruntat în mod direct cu incapacitatea de a asigura o educație de calitate discipolilor. Din prima zi de pandemie am căutat metode, mijloace și tehnici prin care să asigurăm acest drept al copiilor, dreptul la educație de calitate. Pe parcursul instruirii la distanță am sesizat faptul că elevii care erau activi în cadrul lecțiilor față în față prezentau tot mai multe semne de pasivitate, plictiseală, lipsă de motivație. În acel context am fost

nevoită să caut răspunsuri la întrebările mele: *Cum pot dezvolta motivația pentru învățare la elevi? Ce este motivația pentru învățare? Ce rol are motivația în reușita elevului? Pot utiliza mijloacele tehnologice ca tehnici de dezvoltare a motivației?*

Cele menționate mai sus au conturat problema cercetării noastre: ***cum putem să dezvoltăm și să menținem motivația pentru învățare în procesul de predare-învățare-evaluare online în pandemie?***

Subiectul, care ne-am propus să îl cercetăm, este actual prin faptul că situația o solicită, iar un fapt bine cunoscut este că tehnologiile informaționale și de comunicație joacă un rol important în sistemul educațional. Cunoașterea de către cadrul didactic a metodologiilor de activitate susținute de TIC pot schimba substanțial forma și rezultatele demersului didactic, sporind astfel motivația și interesul elevilor pentru învățare. Este bine cunoscut faptul că tânăra generație este atrasă de multitudinea gadgeturilor puse la dispoziție pe piața IT, profitând de acest moment, profesorul ar putea capta atenția, a motiva elevul să învețe materia necesară.

1. Abordare teoretică a conceptelor de motivație și motivație pentru învățare

Dezvoltarea competențelor de utilizare a tehnologiilor informaționale și de comunicare (TIC) în procesul educațional este o problemă urgentă a educației școlare moderne. Astăzi, aproape fiecare profesor din orice disciplină școlară poate pregăti și conduce o lecție folosind TIC. O lecție care folosește TIC este una vizuală, plină de culoare, informativă, interactivă, economisește timpul profesorului și elevului, permite elevului să lucreze în ritmul propriu, permite profesorului să lucreze cu elevul în mod diferit și individual, face posibilă monitorizarea și evaluarea rapidă a rezultatelor învățării.

Formarea competențelor descrise prin programa școlară nu este posibilă doar prin utilizarea unor strategii clasice de predare-învățare-evaluare. Instruirea diferențiată, individuală, pe nivel de vârstă, cu ajutorul softului educațional, poate fi o alternativă de succes. Alături

de mijloacele didactice clasice, calculatorul este un instrument didactic ce poate fi folosit în scopul eficientizării tuturor activităților din școală. Interesul copiilor se menține pe tot parcursul activităților, folosind acest mijloc didactic.

Totuși, motivația este unul dintre motoarele învățării, iată de ce toate procesele psihice sunt puse în mișcare de forța dinamizatoare a procesului de motivare. Dar să începem cu începutul. *Ce este motivația, cum se formează și ce putem face pentru a dezvolta și a menține?*

În cadrul cercetării au fost analizate multiple definiții științifice ale conceptelor de motivație, motivația pentru învățare a savanților din domeniul psihologiei și al pedagogiei. Există numeroase teorii ale motivației. Cele referitoare la motivația pentru învățare întăresc această constatare. Dar, în ciuda multitudinii lor, trebuie subliniat că nicio teorie nu poate fi considerată exhaustivă pentru a explica diversele situații din practica curentă. Aceasta deoarece motivația pentru învățare este un proces complex, dar neunitar, pentru care s-au propus constructe teoretice diferite, atât prin conținut, cât și prin modalitățile de măsurare [6].

În termeni generici, conceptul motivației se referă la toate acele demersuri întreprinse de ființa umană în vederea realizării cu succes a unei acțiuni sau a unui set de acțiuni, menite să îi satisfacă acestuia din urmă nevoile imediate sau viitoare.

În continuare voi aborda conceptul fenomenului motivațional din perspectiva unei serii de definiții. Alexandru Roșca consideră că specificul fenomenului motivațional este dat de îmbinarea dintre componentele native și cele dobândite și de alternanța între actul conștient și cel neconștientizat al realizării acțiunilor propriu-zise. Fenomenul motivațional este definit ca o însumare de „mobiluri interne ... fie înnăscute sau dobândite, conștientizate sau neconștientizate, ... trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte” [3, p.286].

O altă abordare a sensului înțelegerii depline a motivației îi aparține lui Mihai Golu [3, p.9], potrivit lui motivația, în calitate de componentă a sistemului psihic uman, presupune o latură

informațională și o latură dinamică. *Latura de conținut* este dată de natura calitativă a semnalelor pe care le antrenează starea internă de necesitate dată : foame, sete, somn, mișcare, distracție, informare, cunoaștere, conversație, muzică ș.a. *Latura dinamică* este dată de încărcătura energetică a semnalelor respective și de raportul tensiune-destindere care se stabilește la nivelul stării generale a personalității.

Norbert Sillamy [*apud* 2, p.9] definește termenul de motivație ca fiind un „ansamblu factorilor dinamici care determină conduita unui individ sau totalitatea mobilurilor interne ale conduitei, fie că sunt înnăscute sau dobândite, simple trebuințe fiziologice sau idealuri abstracte”. Potrivit lui George Miller [*apud* 2, p.9] – „toate acele impulsuri și imbolduri – biologice, sociale și psihologice – care ne înfrâng lenea și ne împing, vrând – nevrând, către acțiune”.

În același sens, Mielu Zlate consideră motivația „o pârghie importantă în procesul autoreglării individului, o forță motrice a întregii sale dezvoltării psihice și umane” [*apud* 3, pag.10]. Asta înseamnă că selectarea și asimilarea, ca și sedimentarea influențelor externe se vor produce în funcție de structurile motivaționale ale persoanei. Motivația sensibilizează diferit persoana la influențele externe, făcând-o mai mult sau mai puțin premiabil la ele. Conform acestei abordări, putem observa că una și aceeași influență externă produce efecte diferite la persoane diferite sau la aceeași persoană în momente diferite ale vieții sau existenței sale” [3].

A fost analizată și abordarea umanistă, a cărei reprezentat de seamă este Abraham Maslow [*apud* 3, p.286], în care este evidențiat că „Motivațiile sunt forțe produse de nevoi sau impulsuri, orientate către un obiectiv și exprimate prin comportamente”. Conform acestei definiții, are loc mutarea accentului de pe latura extrinsecă a motivației pe latura intrinsecă. se consideră că în mod permanent oamenii sunt coordonați în activitatea lor de niște imbolduri interne, iar dezvoltarea personalității umane are loc paralel cu evoluția motivației, de la o etapă a vieții la alta .

Tot odată a fost analizată și piramida lui Maslow [*ibidem*], constituind un instrument de bază în elaborarea teoriilor motivaționale

care susțin că dacă vor fi satisfăcute nevoile, atunci subiectul se va simți bine. Iar starea de bine constituie un element esențial în procesul instructiv – educativ.

Jozef Nuttin [*apud* 2] definește motivația fiind aspectul dinamic al intrării în relație a subiectului cu lumea, orientarea activă a comportamentului său spre o categorie preferențială de situații sau de obiecte. Motivația nu se reduce la o cantitate de energie, nici la impulsuri oarbe și inconștiente. Datorită funcțiilor cognitive, care penetrează dinamismul relațiilor dintre subiect și lume, motivația devine un proces cognitiv dinamic care orientează acțiunea spre scopuri concrete.

Putem observa că Jozef Nuttin [*ibidem*] definește motivația ca o concepere relațională a comportamentului. El nu plasează punctul de origine al motivației nici la nivelul stimulilor intraorganici, nici la nivelul stimulilor de origine extraorganici, ci îl situează la nivelul relațiilor dinamice care unește individul cu mediul lui.

Ionescu a propus următoarea definiție pentru motivația pentru învățare, care desemnează „aspectul energetic dinamic al comportamentului uman și se referă la forțele psihice și biologice de declanșare, orientare, stimulare și susținere energetică a activităților întreprinse în vederea atingerii unui scop, forțele care susține sau inhibă anumite comportamente” [*apud*.10, p.181].

Deci procesul de motivare este unul clar direcționat de un propulsor: dorință, obiective, nevoi; are o anumită intensitate care duce la un grad de efort voluntar investit în acțiunea respectivă și o durată în timp.

Motivația pentru învățare variază în funcție de vârsta celui care învață. Dacă la vârsta preșcolară copilul se bazează mult pe starea de plăcere și în dependență de această stare copilul se antrenează sau nu în procesul instructiv-educativ, atunci la vârste mai mari, copilul învață mai mult sau mai puțin în funcție de interese, curiozitate, dar în unele cazuri învață datorită personalității sale responsabile. Brene Brown caracterizează jaloanele succesului la copii care sunt gândite cu ușurință și ca elemente ale procesului de învățare și conțin de

asemenia principalele motive care ne ghidează în viața cotidiană [apud10, p.181]:

- afilierea: apartenență, prietenie, grijă și implicare;
- putere: importanță, recunoaștere și abilitate;
- distracție: plăcere, amuzament și învățare;
- libertate: independență, alegere și autonomie.

În felul acesta dobândim o „busolă”, cu ajutorul căreia să ne deplasăm, cu predilecție, într-o zonă principală a motivației de învățare: motivația de (auto)realizare, de reușită sau de succes în învățare. Principalele teorii ale motivației au fost împărțite în trei categorii, în funcție de răspunsul la întrebările-cheie:

- „Pot eu să rezolv această sarcină?” (unde contează problematica abilității/capacității);
- „Vreau eu să rezolv această sarcină?” (unde contează valoarea pe care elevii o conferă sarcinii de învățare și interesul arătat de ei pentru activitate);
- „Ce trebuie să fac pentru a rezolva cu succes această sarcină?” (despre cum ajung elevii să își monitorizeze și să își regleze experiențele lor de învățare) [6, p.8].

După cum spuneam la începutul acestei lucrări, motivarea stă la baza unui proces de învățare coerent, consistent și de lungă durată. Când ne aflăm în fața unui lucru pe care nu îl cunoaștem și nu îl stăpânim metodologic, motivarea ne ține focalizați pe sarcină, ne mediază intensitatea efortului și face posibilă persistența acestuia. A te motiva să înveți presupune adoptarea unor modalități de acțiune diferite, în funcție de tipul de personalitate, în funcție de contextul situațional și de o serie de alți factori care își pot pune amprenta asupra unei situații de învățare [10, p.192].

Conforma analizei efectuate de către Georgea Pânișoară, motivația este intresecă și extrinsecă. Jon Carlson afirmă că motivația intrinsecă este valoroasă deoarece elementul de întărire/motivatorul „reprezintă o parte cuprinsă în însăși structura sarcinii”, fiind „cea care susține comportamentul datorită unor scopuri pe termen lung sau preferințelor individuale ale cuiva” [apud 10, p.193]. Ea presupune un

comportament motivat doar de plăcerea individului de a face acel lucru, consolidarea fiind inclusă în sarcină pur și simplu.

La polul opus, motivarea extrinsecă vine din aspecte tangibile, recompense sau pedepse. Se cunoaște că rezultatele nu sunt spectaculoase când copilul învață din cauze extrinsece, deaceia Thomas Malone împreună cu colegul său Mark Leeper au identificat factorii care fac mediul de învățare recompenselor intrinsec [apud10, p.194]:

1. Provocările nivelului- copii sunt mai motivați când își urmează scopurile personale, care au sens pentru ei, chiar dacă nu sunt neapărat tangibile; aceste scopuri au legătură cu nivelul stimei de sine;
2. Curiozitatea – motivarea intrinsecă crește când copilul este captat de mediul fizic sau cognitiv, stimulându-l în direcția descoperii;
3. Controlul – copii au nevoie de control asupra lor și a mediului și vor să determine ce urmăresc;
4. Cooperare și competiție – motivația intrinsecă crește în situațiile în care elevii se simt bine pentru că i-au ajutat pe alții, ea se aplică și când sunt puși în situația de a compara propriile performanțe cu ale altora și rezultatul ne face să ne simțim bine;
5. Recunoaștere – elevii sunt fericiți când relizările le sunt recunoscute de cei din jur și apreciate.

Cele două aspecte ale motivării – intrinsec și extrinsec sunt intercorelate, și nu separate, așa cum am crede la prima vedere. Pe de o parte, un proces de motivare care include aspecte tangibile, premii sau sancțiuni este necesar întodeauna la început, când încă elevii nu au avut ocazia să descopere frumusețea a ceea ce studiază.

Е.Ильин definește motivația de învățare drept o formațiune psihologică ce include în sine toate mobilurile, toate cauzele psihologice ce declanșează, stimulează și conferă sens actelor de învățare. Deci, motivația desemnează ansamblul factorilor care declanșează activitatea omului, o orientează selectiv către anumite scopuri și o susține energetic. Suntem pe deplin conștienți de faptul că drumul pe care

trebuie să-l parcurgă studentul cu profesorul său pentru a ajunge la cunoașterea și înțelegerea învățării, nu este deloc un drum drept și fără obstacole. Aceasta presupune însușirea unui limbaj de specialitate, a unui anumit tip de discurs care să se sprijine pe fapte, dar, în aceeași măsură, să și surprindă relațiile dintre faptele de ordin psihologic, pentru a putea fi ulterior structurate. Mai mult, aceste fapte trebuie să fie interpretate și să le fie atribuite semnificații, să ofere explicații plauzibile, să facă predicții cu privire la anumite comportamente, să cultive spiritul experimental al studentului. Aceasta, întrucât exigențele societății cer formarea de abilități și competențe ale celui care învață, ceea ce implică înțelegerea, autoreglarea și asumarea responsabilității propriei formări, lucru posibil de realizat doar având la bază o motivație puternică de a învăța [7].

Dine cele analizate mai sus constatăm că prin ***motivație pentru învățare*** se subsemnează sensului general al conceptului de motivație și se referă la totalitatea factorilor ce determină manifestarea activității de învățare: *trebuințe, scopuri, obiective, simțul datoriei, interese* etc., care îl mobilizează pe elev la o activitate menită să conducă la asimilarea unor cunoștințe, la formarea unor priceperi și deprinderi. Elevii motivați sunt mai perseverenți și învață mai eficient. Motivația este una dintre cauzele pentru care elevul învață sau nu învață. În același timp însă, motivația poate fi efectul activității de învățare.

Analiza datelor teoretice științifice și observările desfășurate în cadrul procesului instructiv-educativ ne-au permis să constatăm următoarele așteptări din partea elevilor de la profesorii săi. Elevii așteaptă:

- să se simtă valoroși și acceptați;
- să fie autonomi;
- să-și exprime emoțiile;
- stabilitate și predictibilitate;
- să li se asigure atenție și iubire;
- să li se asigure confortul emoțional;
- adevărul;
- încurajare;
- reguli și limite.

Bazându-se pe rezultatele experimentale și datele științifice au fost elaborate principii psihologice, respectarea cărora va ajuta profesorii în stimularea motivației către învățare a elevilor:

1. Acceptarea personalității elevului în „spectrul pozitiv”, fără „trecut”, nepermiterea exprimării opiniilor negative din partea celorlalți. Vor fi apreciate particularitățile psihologice de dezvoltare a elevului, ceea ce va permite stabilirea unei relații bilaterale reciproce între profesor și elev.
2. Manifestarea creativității profesorului, trezirea curiozității elevilor, începerea predării printr-o metodă neordinară.
3. „Nivelul competenței profesorului, gradul lui de implicare în activitatea didactică, entuziasmul, pasiunea cu care își face meseria influențează profund dinamica motivațională a elevilor” [5].
4. Cointeresarea elevilor pentru învățare prin aplicarea de către profesor a diferitor forme instructiv-educative, astfel formând la elevi relația pozitivă generală către activitatea de învățare. Este necesar de a cunoaște domeniile de interes ale elevilor și, predând, de ales exemple și de stabilit legături cu aceste domenii de interes.
5. Demonstrarea elevului potențialului și posibilităților sale pentru procesul de învățare prin realizarea și însușirea cu succes a materialului educativ prezentat. Elevul trebuie învățat: să gândească pozitiv când se află în fața unei activități dificile, să stabilească în mod realist standardele de reușită, să se culpabilizeze atunci când greșește.
6. Acordarea atenției în mod egal tuturor elevilor, indiferent care sunt capacitățile lor. Față de elevii considerați slabi sau nemotivați profesorul ar trebui să manifeste un comportament prin care să însuflească încrederea în capacitatea lor de a reuși. Tot aici putem vorbi și despre principiul de a evita situațiile competitive în care pot pierde, ba din contra să manifeste interesul pentru reușitele lor, să nu facă observații în fața colegilor.

Prin urmare ne-am pus întrebarea **Cum dezvotăm motivația pentru învățare în procesul de instruire online**, astfel ca să respectăm și să valorificăm cele menționate mai sus?

1. Încurajând, respectând și valorizând eforturile și realizările, astfel vom satisface nevoia de conectare a elevului cu învățătorul.
2. Dezvoltând competențe digitale, astfel ei vor cunoaște și vor utiliza bine diferite instrumente digitale, vor avea încredere în sine.
3. Monitorizând copiii, stabilim reguli și obligații în procesul de instruire în mediul virtual.

2. Aportul TIC în învățământul online

Un aport important în motivarea elevilor spre o învățare activă chiar și în mediul online îl constituie utilizarea tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

Intervenția TIC în educație poate începe de la simple medii de livrare de informație sau poate fi utilizată ca instrumente de scriere (procesoarele de text) și poate ajunge la concepte avansate de predare prin intermediul tehnologiilor, e-learning, spații colaborative etc. Datorită dezvoltării tehnologiilor de comunicare care au facilitat capacitatea de bandă largă, informația este accesibilă pentru un număr din ce în ce mai mare de persoane și în diverse forme. Este cunoscut impactul pe care îl au în instruirea personală, cursurile online sau diverse alte modalități de livrare a informației, în funcție de ceea ce își dorește navigatorul de Internet. Sursele de informații sunt abundente, iar mijloacele de comunicare deschid noi posibilități pentru profesori și elevi pentru procesele de predare/învățare [9, p.3].

Georgeta Pânișoară afirmă că înainte de a dezbate binomul învățare – tehnologie, este necesară o expunere succintă a principalelor transformări ce au loc la nivelul societății ca urmare a acestei evoluții tehnologice, transformări care, la rândul lor, pot fi responsabile pentru reconsiderarea statutului teoriilor învățării în ansamblu. Astfel:

- tehnologia, în special prin intermediul dispozitivelor conectate la internet, permite utilizatorilor accesul rapid și nelimitat la un

- volum de informații impresionat și comunicarea permanentă cu alți utilizatori, indiferent de momentu sau de poziția geografică;
- evoluând într-un astfel de mediu, generațiile actuale, denumite și „nativi digitali”, se adaptează rapid la progresul tehnologic, au încredere în tehnologie, tind să efectueze mai multe sarcini simultan prin intermediul suporturilor tehnologice și utilizează frecvent tehnologia pentru interacționarea cu ceilalți [apud 10, p.197] .
 - Odată cu infiltrarea tehnologiei în sfera educațională, specialiștii în domeniu încep să elaboreze instrumnete și medii de învățare din ce în ce mai diverse și mai atractive, care au la bază instruirea asistată de calculator, precum softurile sau aplicațiile educaționale, platformele de e-learning, enciclopediile virtuale, etc.

Predarea online eficientă nu înseamnă doar preluarea conținutului lecției și transmiterea lui folosind tehnologia. Mediul online de învățare vine cu provocări și resurse specifice, care presupun că atât profesorii, cât și elevii să se adapteze și să își schimbe modul de lucru. Din păcate, încă nu există un curs de „pedagogie online”, dar există ghiduri și recomandări realizate de universități care au implementat predarea online de mai mult timp [10].

Totuși unul dintre cele mai dificile aspecte ale predării online se leagă de motivația copiilor pentru învățare. Atenția copiilor în fața ecranului poate fi ușor distrasă în timpul lecțiilor online, oboseala intervine mai repede, iar implicarea copiilor în lecție poate fi mai dificilă decât în clasă, când cadrul didactic se află la doi pași distanță de elevi.

De aceea, specialiștii în educație abordează subiectul motivației și implicării elevilor în învățarea online. Curtis J. Bonk și Elaine Khoo, în cartea sa „Adding Some TEC-VARIETY 100+ Activities for Motivating and Retaining Learners Online” abordează câteva metode esențiale prin care profesorii pot menține ridicată motivația copiilor pentru învățarea online [1].

➤ **Menținerea unui climat emoțional sigur**

Chiar dacă lecțiile online vor fi realizate în cel mai creativ mod, vor fi interesante, ba chiar originale, elevii nu vor fi motivați să participe la ele dacă se simt stresați, speriați sau inhibați în timpul lor. Comunicarea online poate trezi un nivel mai ridicat de anxietate copiilor, de aceea este important ca profesorul să încurajeze o atmosferă relaxată și să formuleze reguli privind comunicarea online nonagresivă între copii.

➤ **Prezența și feedback-ul rapid al profesorilor**

Elevii vor fi mai motivați să învețe dacă percep profesorul ca fiind disponibil și activ online. Răspunsurile la întrebări, feedback-ul rapid asupra temelor și testelor, transmiterea la timp a materialelor de învățare, participarea video la lecții sunt toate modalități prin care profesorul își face simțită prezența online.

➤ **Posibilitatea de a alege**

Când elevii au libertatea de a alege, vor fi mai motivați să învețe. De exemplu, elevii pot alege ce tematică să abordeze într-un proiect, gradul de dificultate al exercițiilor rezolvate suplimentar sau modalitatea în care își prezintă tema sau proiectul (în scris, video, audio, de exemplu).

➤ **Sentimentul de apartenență la grup**

Distanța socială îi poate face pe copii să se simtă izolați în procesul de învățare. Sentimentul că se confruntă singuri cu probleme de învățare și lipsa interacțiunilor personale cu alți copii pot diminua motivația pentru învățare în predarea online. De aceea, cadrele didactice pot încuraja proiectele online de grup, discuțiile în timpul lecțiilor, crearea unei secțiuni de comentarii la care copiii să participe cu întrebări și răspunsuri sau jocuri care presupun participarea tuturor elevilor.

➤ **Motivația pentru învățarea online - tehnici specifice**

Când copiii sunt motivați să se implice în activitățile de învățare, aceștia simt că pot obține patru lucruri importante: succesul (nevoia de a fi competent), originalitatea (nevoia de exprimare

personală), curiozitatea (nevoia de a înțelege) și relațiile pozitive cu ceilalți (nevoia de a socializa).

Platformele online de învățare ofera elevilor activități de învățare care răspund acestor nevoi.

Iata câteva tipuri de activități, Curtis J. Bonk și Elaine Khoo, potrivite învățării online care pot crește motivația elevilor pentru învățare:

➤ **Rezolvarea de probleme reale**

Pornind de la materia predată, profesorii pot propune copiilor diverse probleme reale pentru care aceștia să găsească soluții inedite. De exemplu, profesorii la lecția de științe pot întreba copiii cum putem reduce poluarea, cum ne putem proteja mai eficient de virusi.

➤ **Proiecte care pornesc de la personalitatea copiilor**

Tehnologia le permite copiilor să se exprime și să învețe în același timp. De exemplu, profesorii de matematica pot îmbina nevoia de originalitate și de exprimare a preadolescenților și adolescenților cu lecții despre procentaje, propunându-le un proiect în care elevii să calculeze timpul dedicat diferitelor activități (școala, hobby-uri, sport etc.) și să îl reprezinte printr-un grafic. Profesorii de științe pot da copiilor proiecte prin care aceștia să își înțeleagă mai bine caracteristicile fizice (culoarea ochilor, culoarea părului, de exemplu), profesorii de limbi pot propune copiilor lecturi ai caror protagoniști sunt de vârsta apropiată, pentru ca elevii să analizeze apoi ce lucruri au în comun cu aceștia și ce lucruri îi diferențiază, profesorii de geografie îi pot încuraja pe copii să afle mai multe despre țara pe care ar dori să o viziteze etc. Copiii de vârste mai mici pot fi și ei implicați în proiecte potrivite vârstei lor, în care să aplice noțiunile învățate la școală (de exemplu, la matematică, elevii pot număra și clasifica diferite tipuri de jucării, la limbi străine sau limba română, pot filma o descriere sau o compunere despre cel mai bun prieten sau despre personajul preferat de desene animate, la biologie, pot filma sau fotografia evoluția unei plante etc.).

➤ **Teme inedite pentru acasă**

În învățarea online, temele pentru acasă pot lua forme facilitate de tehnologie. Copiii își pot prezenta temele înregistrându-se audio sau video sau sub forma unei postări de blog. De exemplu, profesorul poate crea un blog al clasei, la care toți elevii să contribuie cu articole și prezentări. Temele pentru acasă devin responsabilități creative, pe care copiii și le asumă și pe care le pot arăta și altor persoane. Blogul clasei este potrivit pentru aproape orice materie, de la arte și literatură până la științe.

➤ **Invitați online interesanți**

Întâlnirile online cu specialiști din domenii de interes pentru copii, cărora aceștia pot să le adreseze întrebări, webinarile gratuite la care pot participa și copiii, ateliere online inedite sunt modalități prin care tehnologia poate trezi interesul copiilor pentru învățare.

➤ **Jocuri de rol și de imaginație**

Nu este vorba de jocuri de rol clasice, în care copiii interacționează direct imaginându-și că sunt o alta persoană sau ca se află într-o anumită situație, ci de jocuri care permit copiilor să folosească internetul și tehnologia pentru a se informa și a-și pune imaginația la contribuție. De exemplu, copiii își pot imagina cum arată o zi din viața unui om de știință, a unui scriitor sau artist preferat. Mai întâi, vor folosi internetul pentru a afla cât mai multe despre acesta, apoi pot scrie o pagină de jurnal imaginar. Dacă personalitățile alese de copii sunt încă în viață, copiii pot fi încurajați să îi contacteze pe aceștia înainte de realizarea proiectului sau după încheierea acestuia, pentru a-și exprima admirația și aprecierea față de munca acestora.

În ajutorul cadrului didactic pentru proiectarea lecțiilor online captivante, vin Călin Iepure și colegii săi din domeniu, Răzvan Curcubată și Bogdan Vaida. Aceștia au realizat o colecție de strategii prin care ne îndeamnă la o transformare a metodologiei de predare de la catedră cea clasică către mediul online. Aceasta aducând un aport important în motivarea elevilor spre o învățare activă chiar și în mediul online utilizând tehnologiile informaționale și de comunicație. Este

important să ținem cont de următoarele aspecte în pregătirea lecțiilor online [4]:

- Să pregătim în prealabil pentru actul de predare online;
- Să respectăm regulile predării online; în predarea online există patru tipuri de unelte foarte utile:
 - Uneltele software pentru interacțiune în timp real (Zoom, Google Meet, Skype, Cisco, Viber, ș.a.);
 - Uneltele software pentru colaborarea online (Google Classroom, Edmodo);
 - Uneltele pentru dinamizarea lecției (Kahoot, Mentimeter, Wordwall; Kinderpedia, Liversq, Twinkl, Kidibot, Digitaliada, Educație Online, ș.a.);
 - Table virtuale (Zoom, Whiteboard, Jamboard, ș.a.) [4, p.215].

CONCLUZII

Realizând o analiză a surselor teoretice și observările pe parcursul procesului de predare- învățare- evaluare online, putem afirma că:

- Motivația pentru învățare este pilonul de bază în educația și dezvoltarea personalității copilului.
- Dezvoltarea motivației pentru învățare în condițiile pandemiei constituie o provocare atât pentru cadrele didactice, cât și pentru copii.
- TIC combinate cu metodele tradiționale pedagogice vor con-tribui:
 - la sporirea și menținerea motivației pentru învățare,
 - la diversificarea și eficientizarea procesul educațional,
 - la atractivitate și trezirea interesului pentru subiecții de toate vârstele, pregătind tânăra generație să răspundă provocărilor din prezent și viitor.
- Învățarea poate avea loc în orice împrejurare, iar cadrul didactic poate utiliza diverse mijloace pentru a dezvolta motivația pentru învățare, chiar și în condițiile impuse de pandemie.
- Instrumentele digitale sunt esențiale în procesul instructiv - educativ și a vieții contemporane.

Predarea online este o provocare pentru copii, pentru părinți și pentru cadrele didactice. Ajută însă o atitudine deschisă și flexibilă, pentru a evalua corect ce funcționează și ce nu, pentru a încerca idei noi și pentru a învăța din experiența altor cadre didactice.

BIBLIOGRAFIE

1. *Adding Some TEC-VARIETY 100+ Activities for Motivating and Retaining Learners Online*. BONK, Curtis J., KHOO, Elaine. ISBN-13: 978-1496162724. În Tec Variety [online] din 2014. [citat: 16.11.2020]. Disponibil: http://tec-variety.com/TEC-Variety_eBook_5-4.pdf
2. ALBU, Gabriel. *O psihologie a Educației*. Iași: Institutul European, 2005, 399 p. ISBN 973-611-331-0
3. ALBULESCU, Ion, CATALANO, Horațiu. *Sinteze de pedagogia învățământului primar*. București: Didactica Publishing House, 2019. 475 p. ISBN 978-606-683-952-5
4. CURCUBĂȚĂ Răzvan, IEPURE, Călin, VAIDA, Bogdan. *Captivează-ți elevii în online mai ceva ca în clasă*. Timișoara: SELLification, 2020. 258 p. ISBN: 978-606-8821-03-0
5. CERBUȘCA, Pavel. *Învățământul general în mod online: eficacitate și eficiență*. Analiza a politicilor educaționale în condițiile stării de urgență. [online] din 29.04.2020. Chișinău, 2020. [citat: 12.11.2020]. Disponibil: https://ipp.md/wp-content/uploads/2020/05/Studiu_Invatamantul_Online_202-04-29.pdf
6. CUCIUREANU, Monica, ALECU, Gabriela, BADEA, Dan. *Motivația elevilor și învățarea*. București. În: Centrul Național de Politici și Evaluare în Educație, [online] 2015. 63 p. [citat: 12.11.2020]. Disponibil: (<http://www.ise.ro/wp-content/uploads/2015/08/Brosura-Motivatia-pentru-invatare.pdf>)
7. *Inovație Și Performanță În Dezvoltarea Profesională A Cadrelor Didactice Din Mediul Urban. TIC în educație*. Alecă. C. NEICU, G. NOVEANU. București, 2011. În Mentorat Urban [online]. [citat: 14.11.2020]. Disponibil: <http://mentoraturban.pmu.ro/sites/default/files/ResurseEducativale/Modul%205%20TIC%20in%20educatie.pdf>
8. MANEA, Ruxandra. *Educația în carantină – între provocări și oportunități*. În Forbes România, [online], din 10.04.2020. [citat:

- 14.11.2020]. Disponibil: <https://www.forbes.ro/educatia-carantina-intre-provocari-si-oportunitati-159941>
9. MASLOW, Abraham H. *Motivație și personalitate*. București, Trei, 2013. ISBN 978-973-707-905- 3
 10. PÂNIȘOARĂ, Georgeta. *Psihologia Învățării. Cum învață copiii și adulții?*. Iași: Polirom, 2019. 295 p. ISBN print: 978-973-46-7725-2
 11. TERREL, H. Bell. *Alumnus, dr. Administrația educațională*. În The University of UTAH [online]. [citat: 16.11.2020]. Disponibil: <https://education.utah.edu/alumni/profiles/terrell-bell.php>